

TRANSPORTNO OSIGURANJE

VRHOVNI PRIVREDNI SUD

Presuda od 12.XII 1960.

Vijeće: Milutin Sofronijević, dr Milan Dokić, Božidar Radanović,
Dragomir Žibančević, Zoran Ferjančić

Osiguranje tereta - Osiguratelj koji je platio vlasniku osiguranju nema aktivnu legitimaciju prema brodaru - Tu legitimaciju ima prema špediteru na temelju cesije osiguranika vlasnika tereta

Vlasnik robe je indosirao teretnicu špediteru svojim indosamentom. Špediter je na temelju teretnice preuzeo rišu od brodara. Budući da je bilo ustanovljeno da je na teretu došlo do oštećenja, osiguratelj je nadoknadio štetu vlasniku tereta koji je teret osigurao. Osiguratelj tuži za naknadu štete brodara kao prvotuženoga i špeditera kao drugotuženoga, i to na osnovu cesije koju mu je dao osiguratelj. Prvostepeni sud je tužbu odbio protiv prvo. i drugotuženika smatrajući da tužitelj nema ni prema jednom ni drugom aktivnu legitimaciju. /Presuda objavljena u br.7 na str. 54 ove publikacije/.

Tužitelj je uložio žalbu pobijajući prvostepenu presudu u cijelosti. Drugostepeni sud je djelomično uvažio žalbu. Taj sud je rješavao dva osnovna pitanja ovog spora i to: aktivnu legitimaciju tužitelja prema prvotuženiku i njegovu aktivnu legitimaciju prema drugotuženiku.

Što se tiče prvog odnosa sud je stao na slijedeće stajalište:

Tužitelj u ovom slučaju ne stoji u pravnom odnosu sa prvotuženim. Svoj zahtjev prema ovome tužitelj zasniva na pravu koje mu je vlasnik prevezene robe ustupio. Međutim vlasnik robe i nije u odnosu sa prvotuženim. Riječ je ovdje o prijevozu robe morem, o čemu je krcatelj izdao teretnicu po naredbi, po kojima vlasnik robe u ovom slučaju i nije ovlaštena osoba, već treći - njegov špediter, kao neprekinutim nizom navedja valjano iskazani indosatar. Stoga su ovdje, tj. kod prijevoza robe morem, ugovorne strane odnosno prijevoza: samo prvotuženi brodar i zakonit imalac teretnice, drugotuženi špediter, a ne i vlasnik robe na koga imalac teretnice ovo svoje pravo nije prenio pa ga odnosnom cesijom vlasnika tužitelj nije mogao steći. Prvotuženi kao brodar bio je dužan kod izručenja tereta ispitati ovlaštenja primaoca, u ovom slučaju drugotuženog kao špeditera vlasnika robe, i ovdje kao jedine osobe ovlaštene iz teretnice. Brodar nije bio dužan ispitati i pravni naslov na temelju kojega donosilac drži teretnicu. Mjerodavno je bilo samo formalno ovlaštenje iz teretnice, tj. da li je donosilac teretnice po naredbi ovlašten neprekinutim nizom navedja koji do njega siže.

To ovlaštenje je brodar ispitaio. Bez značaja je pri tome, u pogledu osobe koja je ovlaštena da primi teret tj. kome brodar smije i mora da izruči teret, okolnost, da je u ovom slučaju ta osoba tj. drugotuženi špediter bio samo mandatar vlasnika robe. On je baš, iako samo mandatar vlasnika robe, ~~formalno~~ i jedino ovlašten za primanje robe po teretnici. Njemu, kao formalno ovlaštenom imaocu, jedino brodar odgovara, pa jer on tj. brodar i nije bio ovdje u zloj vjeri u pogledu materijalnog ovlaštenja donosioca teretnice, tom donosiocu jedino odgovara i za naknadu štete. Vlasniku robe odgovara samo ako mu je ovlašten primatelj iz teretnice odnosno svoje pravo prema brodaru ustupio, a što ovdje nije slučaj. Vlasnik robe prema tome, nije mogao ni tužitelju ustupiti jedno pravo koje ni sam iz teretnice prema brodaru nema, pa stoji konstatacija prvostepene presude da tužitelj prema prvotuženom u ovom slučaju nema aktivne legitimacije.

U pogledu ^{odnosa} tužitelja i drugotuženog stajalište suda je ovo:

Tužitelj u ovom slučaju stoji u pravnom odnosu sa drugotuženim - špediterom. I prema ovome on svoj zahtjev zasniva na pravu koje mu je vlasnik robe prenio. Drugotuženi je nesumnjivo kao špediter u neposrednom odnosu s vlasnikom robe. Kao takav imao je i nalog da robu preuzme sa broda, zašto je bio i ovlašten u odnosnim teretnicama kao njihov zadnji valjani indosatar, te da robu dalje otpremi sve po prihvaćenom nalogu vlasnika robe. Ne stoji konstatacija prvostepene presude, da tužitelj nije u odnosu s drugotuženim. Vlasnik robe nakon isplaćenog osiguranja ustupio je tužitelju sva svoja prava prema štetniku, pa i ona prema drugotuženom, iz ugovora o špediciji. Zato je tužitelj stupio u odnos sa drugotuženim i to u punom obimu njegovih /vlasnikovih/ ustupljenih prava iz ugovora o špediciji. Baš u te, ranije samo unutarne odnose, između vlasnika robe i drugotuženog tužitelj je pomenutim ustupom ušao.

Radi ovih razloga sud je prvostepenu presudu ukinuo u dijelu koji se odnosi na tužitelja i drugotuženoga i stvar vratio na ponovno raspravljanje, da prvostepeni sud utvrdi da li je drugotuženi kriv za štetu. U dijelu koji se odnosi na tužitelja i prvotuženoga presuda je potvrđena.

Z.R.

Bilješka. - Prvim dijelom ove presude usvojeno je u drugom stepenu stajalište zauzeti prvostepenom presudom objavljenom u našoj publikaciji, broj 7 str.54. Naprotiv se ovo stajalište protivi stajalištu drugostepene presude objavljene u broju 8 naše publikacije, takodjer na str.54 te uspostavlja načelo primjene strogih formalnih kriterija na prijenos ovlaštenja iz teretnice prema kojima se /u skladu i sa Zakonom o ugovorima o iskorištavanju pomorskih brodova, čl.29,30,67,68/ to

vrši samo neprekinutim nizom naledja ili cesijom. Prema tome osiguratelj može s naslova regresa istaknuti zahtjev prema brodaru samo ako je na to ovlašten cesijom svog osiguranika, pod pretpostavkom, da je ovaj stekao pravo na isticanje zahtjeva prema brodaru.

Drugi dio presude sadrži stajalište, da ustup osiguranikovih prava osiguratelju obuhvata i prava koja je osiguranik stekao prema špediteru, ali za tu tvrdnju ne daje objašnjenje. Tako ostaje nerasvijetljeno pitanje, kako šteta, nastala navodnim propustom špeditera, uslijed kojeg je nastala presumpcija, da je brodar u redu predao teret, pa prema tome nije ni nastupio osigurani slučaj iz police pomorskog osiguranja, može da bude obuhvaćena cesijom izdanom povodom isplate takvog nenastalog osiguranog slučaja. Ako se naime ima smatrati, da je brodar u redu predao teret, onda nije nastupio osigurani slučaj, predviđen policom pomorskog osiguranja, pa nema ni obveze osiguratelja na isplatu. Naprotiv, ako je slučaj nastupio potrebna je cesija prava iz teretnice koju može da izvrši samo zakoniti imalac teretnice. U ovom sporu nastala je zakonska presumpcija, da je teret u redu predan, što znači da osiguratelj nije bio dužan da izvrši isplatu osiguranog iznosa. Ako je to učinio, učinio je to preko dužnosti, ali odatle ne može sticati nikakvih regresnih prava. Rad špeditera ni u kom slučaju nije mogao prouzročiti nastup osiguranog slučaja. Propust dužnosti špeditera kao zakonitog imaoaca teretnice da protestom osigura da teret dokaza o urednoj predaji padne na brodara, zapravo - je samo prevaljivanje tereta dokaza na primaoca tereta, dakle na špeditera samoga, koji će zbog toga u eventualnoj parnici - ako mu komitent naloži da je povede - vrlo teško uspjeti. Ali ako mu ne bude naredjeno da parnicu povede, on to nije dužan inicijativno učiniti. Prema tome nema ni špediter ove odgovornosti na temelju koje bi mogao biti regresno obvezan.

Z.R.

VIŠI PRIVREDNI SUD NR HRVATSKE

Drugostepena presuda od 22.XII 1960.

Vijeće: Dr Ernest Vaić, dr Dušan Arneri, dr Eugen Žokalj

Špediter, koji je dao nalog drugom špediteru da osigura robu, i koji primi policu osiguranja bez prigovora, ne može naknadno staviti prigovor o osiguranim rizicima - Ovaj sporazum o osiguranju ne mora biti sklopljen u pismenoj formi

Tužitelj /špediter/ traži tužbom da se tuženik /drugi špediter - njegov komitent/ obveže na plaćanje iznosa od 592.389.- Naveo je da mu je tuženik dao nalog da izvrši otpremu pamuka u